

17. søndag efter Trinitatis

Salmevalg

729: Nu falmer skoven trindt om land

392: Himlene, Herre, fortælle din ære

728: Du gav mig, o Herre, en lod af din jord

68: Se, hvilket menneske

730: Vi pløjed' og vi så'de

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas

Engang på en sabbat var Jesus kommet ind for at spise hos en af de ledende farisæere, og de sad og holdt øje med ham. Da stod der foran ham en mand, som led af vand i kroppen, og Jesus spurgte de lovkyndige og farisæerne: ”Er det tilladt at helbrede på sabbatten eller ej?” Men de sagde ingenting. Så rørte han ved manden og helbredte ham og lod ham gå. Derpå sagde han til dem: ”Hvis en af jer har en søn eller en okse, som falder i en brønd, vil han så ikke straks trække dem op, selv om det er på en sabbat?” Det kunne de ikke svare på.

Da Jesus lagde mærke til, hvordan de indbudte udvalgte sig de øverste pladser ved bordet, fortalte han dem en lignelse: ”Når du bliver indbudt til et bryllup, så sæt dig ikke øverst ved bordet. Måske er der indbudt en, der er fornemmere end du, og så kommer han, der har indbudt jer begge, og siger til dig: Giv ham din plads! Så må du med skam indtage den nederste plads. Nej, når du bliver indbudt, gå da hen og sæt dig på den nederste plads, så at han, der indbød dig, kan komme og sige: Min ven, sæt dig højere op! Så bliver du hædret i alle gæsternes påsyn. For enhver, som ophøjer sig selv, skal ydmyges, og den, der ydmyger sig selv, skal ophøjes.”

Prædiken

Her ved høst besjæler vi naturen.

Eller sagt med en anden betoning: Vi fortæller andre historier om naturen, end vi gør resten af året. I løbet af vinteren, foråret og sommeren kan vi i sange og digte beskrive den smukke, forunderlige og inspirerende natur; men når vi kommer til høsten, så synger vi om naturen på

en anden måde: Vi beskriver naturen som nåde; naturen som rigdom i den sandeste betydning: for vi er afhængige af naturen; af naturens frugter, grøntsager og afgrøder. Uden naturens gaver, uden kartofler, æbler og korn, ville vores kilde til næring være forsvundet. Vi ville, kort sagt, ikke være her.

Den afhængighed kalder på en særlig opmærksomhed, som vi så her i kirken holder i hævd ved at fejre høstgudstjeneste; vi holder den i hævd ved at synge sange om høst; og vi holder den i hævd ved at vise taknemmelighed for al den rigdom, naturens har givet os; og som vi kan se et lille bevis for her i kirken i dag.

Og derfor besjæler vi i særlig grad naturen her ved høst, fordi det handler om liv og død, og fordi taknemmelighed og ydmyghed nok er den mest rette indstilling til det utrolige mirakel, vi hvert eneste år bliver vidner til: At høsten kommer i hus.

Men fortællingen om høsten, der kommer i hus; sangene om, hvordan kornet vokser, mens vi sover; digtene om Gud, der får alting til at spire, gro og bære frugt; og

besjælingen af vejret, som den magt Herren styrer, er meget langt fra de rammer, vi har lagt for vores dagligdag i en moderne, industrialiseret og automatiseret verden, for vores samfund og for vores landbrug.

Landbruget har uden sammenligning i hele verdenshistorien – siden bondestenalderen – været det erhverv, langt de fleste mennesker har været beskæftiget i; og derfor er det kun naturligt, at så mange af vores ældre sange handler om vores afhængighed af naturen og vejret. Men i dag er landbruget effektiviseret i en grad, vi aldrig har kendt til før. Landbruget beskæftiger kun meget få mennesker i sammenligning med tidligere, og samtidig er produktiviteten steget til ekstreme højder. Aldrig har så få mennesker høstet så mange afgrøder. Vi kan ikke længere tale om, at høsten slår fejl – det er i hvert fald kun en relativ betegnelse i dag: Høsten er altid god – i mere eller mindre grad.

Samtidig er mange af os nok ikke bevidste om, hvordan afgrøderne er havnet i supermarkedet: hvorfra de kommer, hvem der har høstet dem, hvor god høsten har

været, hvordan afgrøderne er blevet til og hvordan de er blevet behandlet. Det er efterhånden kun på indpakningen, vi kan se, hvordan afgrøderne er blevet behandlet. Selv har vi mistet kontakten til naturen: enten går vi efter den billigste pris, eller også leder vi efter det røde Ø-mærke uden på pakken – i stedet for at tage frugten i hånden og mærke den og dufte den; man kan sige, at vi på den måde er blevet fremmedgjort over for naturen og naturens forunderlige gaver. Vi kender ikke kvaliteten på frugten eller grøntsagen, men på stemplet. Os moderne, over for naturen fremmedgjorte mennesker, kan høstsange og salmer forekomme latterlige. Sidst i gudstjenesten skal vi for eksempel synge ”Vi pløjed og vi så’de”. I sidste vers hedder det:

Ja, tak, du kære Fader,
så mild, så rig, så rund,
for korn i hæs og lader,
for godt i allen stund!
Vi kan intet give,
som nogen ting er værd,
men tag vort stakkels hjerte,
så ringe som det er.

”Vi kan jo intet give, som nogen ting er værd.” Sætningen er meget langt fra de rammer, vi har om vores forbrug af mad. Vi ved skam nok, hvad vi betaler for maden!

Selv i landbruget kan denne sætning virke fremmed. Det hænger jo ikke sådan sammen, at vi intet har gjort for at afgrøderne kunne vokse, der ligger hårdt arbejde bag landbruget, der ligger mange års erfaring og forskning bag den effektivitet, som landbruget i dag har opnået.

Og alligevel synger vi stadig salmer og sange om, hvor taknemmelige vi er for høsten; om vores afhængighed af naturen og den gode høst. Og, vil jeg tilføje, det er meget vigtigt, at vi bliver ved med det. For trods al den effektivitet, så er det eneste, vi mennesker kan gøre, at skabe de bedste betingelser for, at træerne bærer frugt, for at kornet vokser så godt som muligt; og så høste det på rette tidspunkt.

Betingelserne har ændret sig meget over de sidste 100 år, og vi er ikke i samme grad afhængige af tilfældigheder, men det er dog endnu ikke os, der får kornet til at gro,

solen til at skinne, skyerne til at regne, dyrene til at ånde og planterne til at lave fotosyntese og skabe ilt.

Derfor er høstsangene, høstsalmene og høstgudstjenesten så vigtige, for de skal minde os om ydmygheden.

Og ydmygheden er, hvad Jesu lignelse om pladserne ved bryllupsfesten handler om: Vis ydmyghed, for den ydmyge skal ophøjes.

Lignelsen handler ikke om høst, og den handler ikke om, hvordan vi forholder os til naturen; men den handler om, med hvilket sindelag, vi bør leve; og det sindelag er ikke kun begrænset til, hvilken plads ved bordet, vi sætter os ved eller hvor højt oppe i kirken, vi sidder. Det er en grundindstilling til tilværelsen; en indstilling til mennesker, en indstilling vores egne evner, en indstilling til det fremmede, en indstilling til jorden, en indstilling til universet og en indstilling til naturen.

Hvordan er ydmyghed en indstilling – hvad er ydmyghed?

Ydmyghed handler om ikke at se sig selv som universets centrum. Ydmyghed handler om en erkendelse af, at det

ikke er *mig*, der er den vigtigste i mit liv; ydmyghed vil sige at blive stille og lytte til noget andet end sig selv: måske hører du naturen, måske hører du livet, måske hører du et andet menneske, måske hører du Gud.

Det er kun i overført betydning, at ydmyghed vil sige at tage den nederste plads; for at tage den nederste plads kan også være falsk ydmyghed, at lade som om man er ydmyg, for at se godt ud i andres øjne: det er bare en omvendt måde at ophøje sig selv på. Ydmygheden ligger i *den måde*, vi bliver stille og lytter på. Ydmyge er vi, når vi bliver stille og lytter, fordi vi vil forstå, hvad der bliver sagt; fordi vi vil tillade andre forklaringer end vores egen; fordi vi faktisk ønsker at forstå dem, der ikke lever lige så fint som os selv. På den måde kræver ydmyghed også tid og tålmodighed. Ydmyghed handler nemlig også om ikke at drage forhastede konklusioner. Ydmyghed handler om at give andre plads på en måde, der yder den anden retfærdighed. Det vil sige at give ham eller hende en mulighed for at være sig selv og blive forstået. Og det kræver, at den anden bundfælder sig i os. For den andens

skyld, ikke for vores egen skyld. Jeg ved godt, at den slags uselvskhed ikke ligefrem ligger til os mennesker. Jeg ved godt, at denne form for ydmyghed, hvor vi indser, at ydmygheden er til for vores næste, i praksis sjældent lykkes. Det lykkes i praksis sjældent, fordi vi er os selv nærmest, og fordi vi for det meste anser os selv som rimeligt gode. Jeg hørte for ikke længe siden, at 80 % af danskerne mener, de er klogere end gennemsnittet. Og det forklarer jo en del.

Man kan måske også sige, at ydmyghed handler om at være åben over for et andet perspektiv. Måske vil det andet perspektiv gøre vores verden større og mere forunderlig.

Når vi står her i høsttiden, mener jeg, det er sundt at overveje perspektiverne på høsten. For på den ene side taler vi om skabelsens forunderlighed, og vi synger om taknemmelighed for den ufattelige rigdom, vi har fået del i, som skaberværkets forvaltere; vi priser Gud for, at høsten endnu en gang er kommet i hus: laderne er fulde!

På den anden side, så har vi også en hel del at takke teknologien for. Vi kan takke forskningen og teknologien for, at der er ret stor sandsynlighed for, at høsten ikke ligefrem slår fejl. Vi kan takke teknologien for, at der er rigeligt mad – i hvert fald rigeligt til alle danskere.

Med den teknologiske udvikling følger også en fremmedgørelse for naturen og en selvopfattelse af, at vi kan klare det meste selv. Derfor er det vigtigt at holde fast i ydmyghedens perspektiv: at vi lader ydmygheden over for naturen tage bolig i os, så vi på den ene side erkender vores afhængighed af naturen og så vi på den anden side ikke udnytter den og udpiner den.

Universet er i konstant bevægelse. Millioner af galakser bevæger sig væk fra universets centrum; Milliarder af stjerne lyser på milliarder af planeter, der kredser rundt om stjernerne. En af de planeter er jorden. Her er der vand og jord, her vokser planter og træer, dyr ånder og lever, og måske tænker nogle af dyrene; vi ånder, lever og tænker. Vi ved hverken, hvordan det hele er blevet til, eller hvorfor det hele er blevet til.

Den naturvidenskabelige forskning forholder sig til, hvordan det hele er blevet til, og hvordan det hele vokser og lever. Her i kirken forholder vi os til, hvorfor det hele er blevet til. Hvorfor vi lever. Her i kirken taler vi om, at Gud står bag det hele. At Gud er den magt, der får planterne til at gro og dyrene til at ånde. Det udelukker på ingen måde det naturvidenskabelige verdensbillede. Men vi må blive slået af en forunderlig ydmyghed, når vi tænker på, at den magt, der står bag alle milliarder planeter, alle milliarder af stjerner, alle millioner galakser, måske andre universer; den magt, som vi måske med rette kan kalde tilværelsens centrum, er den samme magt, der helbredte en mand, der led af vand i kroppen i Galilæa for 2000 år siden. Den magt er Gud, Kristus, universets centrum. Og når jeg i ydmyghed skal forstå, at jeg ikke selv er universets centrum, så bliver jeg alligevel fortalt i bibelen, gennem min dåb og i nadveren, at jeg er elsket af den magt, som var lige netop jeg universets centrum.